

บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษา
ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว

ROLES OF BASIC EDUCATION COMMITTEES IN SCHOOL MANAGEMENT
UNDER THE OFFICE OF SAKAE0 EDUCATION REGION

¹⁾วีรศักดิ์ มลิजार ²⁾ผศ.ดร.พิเชก จันทร์เอี่ยม ³⁾ผศ.ดร.อนงค์ อนันตริยเวช

¹⁾Weerasak Malijam ²⁾Asst. Prof. Dr.Pisake Jun-eam ³⁾ Asst. Prof. Dr.Anong Anantriyavech

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรอื่น ในการจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กและเพื่อเปรียบเทียบบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ เขต 2 จำแนกตาม คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา และขนาดของโรงเรียน ประชากรคือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำนวน 2,656 คน และได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบประเมินค่า มีค่าความเชื่อมั่น 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า ที (t- test independent)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่น จำแนกตามที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมแล้วพบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นควร

¹⁾นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

²⁾อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

³⁾อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วพบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นควร

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ เขต 2 จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study roles of basic education committees in under the office of Sakaeo education region which come from the Experts and the representative from other units. In order to management the education in the Office of Sakaeo education region. This research would like to compare Those roles of basic education committees in the large and small school under the office of Sakaeo Education region 1 and 2. Dependent variable the size of school, people. The research Method, The sampling and 345 and 2656 basic education committees. The instrument used was a questionnaire about roles of education committees in school to used questionnaire 0.96 reliability. The research various statistical techniques were used namely percentage, mean, standard deviation and t – test independent.

The results of the study were as follows :

1. Compare those roles of basic education committees in school under the office of Sakaeo education rejoin. Dependent variable between Expert and the representative of the other union. In the overall picture they are not different Considering each item, it was about the relationship between the institutes and community The institutes can be a part of development with community.

2. For the comparison of the stated members according to the size of the institutes, is large and small , the opinions of each group were not significantly different at the level of 0.5

3. Not different in have part to handle in school under the office of Sakaeo education rejoin of different position.

ความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โรงเรียนต้องบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School – Based Management) มีการกระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การ

บริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result – Based Management) และจัดการเรียนรู้ที่มุ่งคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป. : 3) ดังปรากฏในแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) ได้กำหนดนโยบายการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ตลอดจนทำให้ประชาชน องค์กรประชาคมภาคเอกชนเข้าไปดำเนินการและมีส่วนร่วม สนับสนุน กำกับ ตรวจสอบ การดำเนินงานการจัดการศึกษาของหน่วยงาน และองค์กรต่างๆ เช่น การจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาในชุมชนท้องถิ่น เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่น (สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, ม.ป.ป. 54 – 56)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจทำวิจัยเรื่อง บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจาก ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรอื่น ในการจัดการศึกษาให้กับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และเขต 2 ว่ามีบทบาทในระดับใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียน และเพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ได้รับทราบบทบาทหน้าที่ มีความรู้ความเข้าใจ เห็นความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุน โดยเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

คำสำคัญ

คณะกรรมการสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐาน

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่น มีบทบาทในการจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และเขต 2 แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรอื่น ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และเขต 2 จำนวน 2,656 คน (ข้อมูลเมื่อ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 1,048 คน ผู้ไม่ใช่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1,608 คน

กลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากรทั้งหมดของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และเขต 2 โดยกำหนดจากการเปิดตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างประชากรของทาโรยามาเน (Taro Yamane, 1970 : หน้า 886–887 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2545 : 107-109) จากจำนวนประชากร 2,656 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 345 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา อาชีพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและเขตพื้นที่การศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (อ้างใน วิเชียร เกตุสิงห์, 2530 : 79-80) ประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2.1 การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดย นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญอีก 5 ท่าน ซึ่งมีความรู้เชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในเรื่องบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และหาค่า IOC โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .60 - 1.0

2.2 การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำแหน่งผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่น ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์คุณภาพของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach, 1970 : 161) ได้ค่าความเชื่อมั่น .96

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ใช้การหาค่าร้อยละ

3.2 การเปรียบเทียบบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำแนกตาม เขต 1 และ เขต 2 ใช้การหาค่าการทดสอบที (t-test แบบ Independent)

3.3 การเปรียบเทียบบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ใช้การหาค่าการทดสอบที (t-test แบบ Independent)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุ 40 – 50 ปี มีการศึกษาดำรงระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ เขต 2 จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วพบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะอนุกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นควร

อภิปรายผล

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการส่งเสริมและ

สนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและได้มาตรฐาน และด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการในการดำเนินงานระดับต่างๆ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ นั้นมีรูปแบบการมุ่งเน้นการบริหาร โดยการมีส่วนร่วมในฝ่ายต่างๆ อันมีตัวแทนองค์กรคณะบุคคลทั้งภาครัฐและชุมชน โดยเฉพาะในระดับโรงเรียนนั้นได้มุ่งเน้นให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานของโรงเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด

เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า

1. ด้านการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ ส่งเสริมให้โรงเรียนทำธรรมนูญโรงเรียนหรือแผนพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนให้โรงเรียนดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และกำหนดให้โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ตามลำดับ โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สามารถวิเคราะห์ปัญหา กำหนดนโยบาย วางแผนการบริหารจัดการได้ด้วยตนเอง การเสริมความเข้มแข็ง ในกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนรวมถึงการเสริมสร้างศักยภาพให้แก่หน่วยงานหรือองค์กรในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินการร่วมกันในรูปคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อให้สามารถเกื้อหนุนหรือสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนเรื่องดังกล่าวเป็นเป้าหมายสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรากร วงศ์ดาว (2548) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเหล่า และโรงเรียนบ้านม่อน อำเภอคลองจังหวัดแพร่ พบว่า ผลสภาพปัญหาการดำเนินงานตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการกำหนดนโยบายและแผน ด้านการปฏิบัติงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมาย ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

2. ด้านการให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ พิจารณาความเป็นไปได้และความเหมาะสมเกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการ ให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคณะกรรมการสถานศึกษามีความต้องการให้นักเรียนในแต่ละสถานศึกษามีความรู้ความสามารถและเป็นพลเมืองที่ดี สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในขั้นตอนที่ 2 ของ อคิน รพีพัฒน์ และเจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (อ้างถึงในธีระพงษ์ แก้วหาญษ์, 2543 : 150-154) ซึ่งได้เสนอขั้นตอนของการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนามในประเทศไทยว่า การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมและการวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะต้องดำเนินการ วางแผนด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนจะช่วยให้ชุมชนเข้าใจปัญหาของตนเอง และสามารถวางแผนได้ด้วยตนเอง

3. ด้านการให้ความเห็นชอบในการจัดทำสาระหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ ศึกษาศาสนา ปัญหาความต้องการภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อนำเสนอให้กับโรงเรียน ให้ความเห็นชอบสาระหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน และให้ความเห็นชอบ สาระหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนตามลำดับ ทั้งนี้เพราะกรรมการมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นมีบางส่วน ได้ร่วมเป็นวิทยากรของสถานศึกษา ส่วนหลักสูตรท้องถิ่นที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นนั้น มีหลากหลายตามสภาพท้องถิ่น ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนของสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ รับทราบการรายงานผลการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน ให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และศึกษาแนวทางการดำเนินการปฏิบัติงานตามแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียนตามลำดับ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงานโรงเรียนทั้งปวงและประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีบทบาทในฐานะเป็นประธานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จะต้องรับผิดชอบในการกำกับ ดูแล และติดตามการดำเนินงานในต่างๆของโรงเรียน ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กในเขตบริการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพและได้มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ ร่วมสนับสนุนโรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศ ด้านข้อมูลพื้นฐานของเด็กนักเรียนในเขตบริการ ด้านคมนาคม สภาพทางเศรษฐกิจของชุมชน จัดหาทุน อุปกรณ์การศึกษาและสิ่งจำเป็นอื่นๆ แก่นักเรียนที่ขาดแคลน และสนับสนุนช่วยเหลือเด็กที่ขาดแคลนให้สามารถเรียนจนจบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาในโรงเรียน ทั้งในลักษณะการวางแผนและการปฏิบัติงานร่วมกัน จำเป็นต้องเข้าใจถึงบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ คล้ายศิริ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ด้านการสนับสนุนการศึกษาของสถานศึกษาโดยทั่วไปอยู่ในระดับมาก การปฏิบัติตามบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ด้านการพิทักษ์สิทธิเด็ก ดูแลเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาสและเด็กที่มีความสามารถพิเศษให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย

จากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ สนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความสามารถพิเศษ ให้ได้รับการพัฒนาเป็นรายบุคคล สนับสนุนในการจัดหาสื่อ อุปกรณ์และสิ่งต่างๆให้โรงเรียนเพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และกำกับติดตามเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในเขตบริการ ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาหรือส่งเสริมเด็กที่มีความต้องการพิเศษนั้น สถานศึกษาดำเนินการ โดยส่งครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ด้านการเสนอแนวทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปของสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ สร้างขวัญกำลังใจและยกย่องเชิดชูเกียรติแก่ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียน สนับสนุนการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงของโรงเรียน และสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่สวยงาม

8. ด้านการส่งเสริมให้มีการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาตลอดจนเป็นวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการของนักเรียนทุกวัยรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ของท้องถิ่นและของชาติ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ สนับสนุนการจัดทำกิจกรรมเพื่อสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและของชาติพร้อมทั้งยกย่องเชิดชูเกียรติภูมิปัญญาท้องถิ่น และกำกับติดตามการใช้วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญา บทบาทและภารกิจของผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้แหล่งทรัพยากรทางการศึกษาซึ่งประกอบด้วย เงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ ทรัพยากรจากชุมชน ผู้บริหารควรตระหนักว่ามีปัจจัยเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้โรงเรียนสามารถทำงานร่วมกับชุมชนได้คือการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างกลมกลืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบูรณ์ อวยศิลป์ (2548) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศึกษากรณี โรงเรียน โครงการหนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา กระบี่ พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร้อยละ 90 มีบทบาทสำคัญในการจัดหาทรัพยากรเพื่อการศึกษา สนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ การระดมงบประมาณในการพัฒนาสถานศึกษา และมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานหรือกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

9. ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยากรของชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ประสานงานกับชุมชนและองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้าร่วมกันพัฒนา ปรับปรุงโรงเรียน และส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งวิทยากรของชุมชน และเพื่อบริการชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน ถูกตีความไปในความหมายต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพ ความคิด

ความเชื่อถือ และความยึดมั่นของแต่ละบุคคล หน่วยงาน องค์กร กาลเวลาและพื้นที่ สอดคล้องกับ ชุมพล เสมอจันทร์ (2547 : 38) กล่าวว่า การให้การศึกษ การสร้างองค์กร พื้นฐานในกลุ่มต่างๆที่อยู่ใน ชนบทซึ่งต้องการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้ามาทำกิจกรรมร่วมกัน

10. ด้านการให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสถานศึกษาก่อนเสนอ ต่อสาธารณชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูง ไปหาต่ำ ได้แก่ เสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานผลการดำเนินงานประจำปีให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อน นำไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน รับทราบและให้ความเห็นชอบรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของ โรงเรียน ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน และส่งเสริมให้ โรงเรียนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปีของโรงเรียน ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ส่วนมากสถานศึกษาโดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยใช้รัฐธรรมนูญโรงเรียนเป็นแนวทาง และกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการรับทราบและให้ความเห็นตามที่สถานศึกษาเสนอ ทั้งนี้ กรรมการบางส่วนที่เข้าไปเป็นกรรมการในโครงการต่างๆ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี และในส่วนของ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปี ส่วนมากกรรมการให้การสนับสนุนด้านแรงงานและ งบประมาณ

11. ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ เพื่อดำเนินงานตามระเบียบตามที่เห็น ควรโดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ส่งเสริม สนับสนุนและให้ความร่วมมือแก่โรงเรียนในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจาก หน่วยงานต้นสังกัด และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการ ในการ ช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีการจัดให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ร่วมกับสถานศึกษา

12. ด้านการปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษานั้น โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ส่งเสริมสนับสนุนและให้ความร่วมมือแก่สถานศึกษาในการดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายจาก หน่วยงานต้นสังกัด อาจเป็นเพราะว่าหน้าที่ด้านนี้เป็นหน้าที่ใหม่ที่ระบุไว้ในระเบียบของ กระทรวงศึกษาธิการที่ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาฉบับปัจจุบัน การปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ปฏิบัติก็ ไม่มีผลได้ผลเสียต่อกรรมการมากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาก็ไม่มี หน่วยงานและบุคลากรรับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงและไม่มิงงบประมาณใดๆ สนับสนุนการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ ชุตติภิญโญกุล (2547) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานในทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน พบว่า ด้านการปฏิบัติการอื่นตามที่ได้รับมอบหมายมีการ ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่น จำแนกตามที่มาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมแล้วพบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรอื่นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น และด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ ตามที่เห็นควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงานของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ต่างก็มีนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความคาดหวังของชุมชน

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมแล้วพบว่าบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนขนาดใหญ่และโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการแต่งตั้งที่ปรึกษาหรือคณะกรรมการเพื่อดำเนินงานตามระเบียบนี้ตามที่เห็นควร ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากลักษณะงานของโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ ต่างก็มีนโยบายให้สถานศึกษาพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและความคาดหวังของชุมชน ดังนั้นโรงเรียนแต่ละที่มีขนาดใดต่างก็มีนโยบายในการจัดการศึกษาแต่ละแห่งแตกต่างกันออกไป เพื่อให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1 และ เขต 2 จำแนกตามเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ฉะนั้นไม่ว่าโรงเรียนจะสังกัดอยู่ในเขตไหน ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนต่างก็ต้องมีกระบวนการจัดการศึกษาและระบบโครงสร้างองค์กรเหมือนกันทุกแห่ง ไม่ว่าโรงเรียนที่มีขนาดใดต่างก็ปฏิบัติงานสนองนโยบายทั้งสิ้น ยึดกฎระเบียบ ข้อบังคับในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เหมือนกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

โรงเรียนควรถูกกำหนดบทบาทในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนองค์กรให้ชัดเจนและแน่นอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้ชมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษา และนำผลการไปพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้น ควรจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้ออกไปพบปะผู้ปกครองในชุมชนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว ว่ามีความพร้อมในการจัดการศึกษามากน้อยแค่ไหน

2.2 ควรศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้วว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.3 ควรศึกษาถึงความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต1 และเขต 2

บรรณานุกรม

- กิตติ ชูติภิญโญกุล. 2547. บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ชุมพล เสมอจันทร์. 2547. การให้การศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนความรู้ ทัศนคติ. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง. พิมพ์ครั้งที่ 6. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา
- ปราโมทย์ คล้ายศิริ. 2545. การปฏิบัติตามบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ยุทธ ไกยวรรณ. 2545. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- วรากร วงศ์ดาว. 2548. การศึกษาบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านเหล่าและโรงเรียนบ้านม่อน อำเภอลอง จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.
- วิเชียร เกตุสิงห์. 2530. หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.

สมบูรณ์ อวยศิริป. 2548. บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน : ศึกษากรณีโรงเรียนโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน เขตพื้นที่
การศึกษากระบี่. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง. 2538.

แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2539 - 2550.

Taro Yamane. 1970. 1970. **Statistics : An Introductory Analysis**. P:580-581.
